

*JOAQUIM DANÉS i TORRAS
(1888-1960). EL PES DE
LES TRADICIONS FAMILIARS
MONTSERRAT DANÉS i CASTELLS*

S

egurament “la pretèrita afició dels passats a l'exercici i el coneixement de les diferents branques de l'art de curar malalties”¹, per part de la família paterna, inclinaria Joaquim Danés i Torras a sentir la vocació per la Medicina.

“Darrerament, hem estat tots metges Francesc Danés i Solà², Boi Danés i Casabosc³, Joan Danés i Coldecarrera⁴ i l'autor d'aquest llibre Joaquim

¹ DANÉS i TORRAS, Joaquim. *Executòria Pairal: “Primera Part. El cognom Danés”* (obra inèdita).

² Segons la *Taula genealògica família Danés des de l'any 1700*, Francesc Danés i Solà (?-1943) era fill de Josep Danés i Bassols i Angeleta Solà; un cosí germà de Joan Danés i Coldecarrera.

Segons l'*Executòria Pairal*, primerament va exercir la medicina a Montornès i després, a Barcelona.

³ Segons la *Taula genealògica família Danés des de l'any 1700*, Boi (Baldiri) Danés i Casaboch (1887-1948) era fill, en segones núpcies, de Josep Danés i Bassols i Agnès Casabosch; germà, per part de pare, de Francesc Danés i Solà i, també, cosí germà de Joan Danés i Coldecarrera.

Joaquim Danés i Torras, a l'*Executòria Pairal*, explica: “féu els estudis amb molt profit, seguint sempre a la Facultat de Medicina sincrònicament els meus mateixos cursos; fou en aquest temps Practicant de l'Hospital de la Santa Creu. Tenia una veritable passió pel mar; [...]Essent metge feu varies oposicions, i fou una temporada el metge d'un vapor. Després, exercí a Barcelona, fent d'especialista en malalties de la nutrició, i sobretot diabetis i metabolisme, primerament al carrer de Balmes i més tard a l'antic despatx del seu pare del carrer de Santa Anna n° 8”.

⁴ Sorprenentment, a la *Taula genealògica família Danés des de l'any 1700* i a l'*Executòria Pairal*, descobrim que Baldiri Danés i Soler i Maria Bassols i Bassols van tenir dotze fills, dels quals dos germans s'anomenen Josep i dues germanes, Magdalena: “Josep (1r), Fèlix, Magdalena (1ª), Ignàsia, Antònia, Maria, Pere, Ciril, Pau, Josep (2n), Magdalena (2ª) i Teresa”.

Així, doncs, Joan Danés i Coldecarrera (1850-1914) era fill de Josep Danés i Bassols (1r) i Antònia Coldecarrera; cosí germà de Francesc Danés i Solà, de Boi Danés i Casabosch i de Ciril Ramon Danés i Casabosch; a la vegada que pare de Joaquim Danés i Torras.

*Danés i Torras*⁵, i han estat veterinaris Pere Danés i Colldecarrera⁶ i Ciril Ramon Danés i Casabosc⁷; però, de molt abans, els Danés de l'Hostal Nou de Bianya i de la Valldelbac, tot i essent ferrers d'ofici, exercien igualment de ferradors i d'albeïtares, tenint encara a casa entre diversos documents un títol flamant d'albeïtar i maestro herrador⁸.

En el mateix capítol de l'*Executòria Pairal*, justifica i valora aquesta tendència familiar: "...en els llocs pagesos i allunyats de conveniències, com és ara la Valldelbac, el ferrador de matxos i mules, feia al mateix temps de manescal boscater, i fins de curander per a les persones, aplicant remeis, fent i recomanant medicines, a l'obrador i a domicili, talment com s'arriscaven agosaradament a les manxiules, els sedants i les sagnies".

A la branca de la família Colldecarrera hi figuren dos metges, Joaquim Colldecarrera i Costa⁹ (1858-1941) i el seu fill, Joan Colldecarrera i Darius¹⁰, els quals es convertiren en persones imprescindibles durant el llarg exili de Joaquim Danés i Torras a França: a la casa de Bages del doctor Joaquim Colldecarrera hi

⁵ Tal com diu a l'*Executòria Pairal*: "Sóc jo mateix, l'autor d'aquest llibre, que prometo posar tot el possible mirament en no ésser excessiu i agosarat en la meua pròpia biografia. Fill de Joan Danés i Colldecarrera i de Jerònima Torras i Diví, vaig néixer a Olot, a la casa del carrer de la Proa n° 9, i a les 9 de la nit del 8 de juny de 1888".

⁶ Pere Danés i Colldecarrera (1852-1916) era fill de Josep Danés i Bassols (1r) i Antònia Colldecarrera; germà de Joan Danés i Colldecarrera i oncle de Joaquim Danés i Torras, el qual explica en l'*Executòria Pairal* que va aprendre l'ofici de ferrer ja que no volia estudiar, però veient que "els seus germans estudiants feien cada any unes delicioses vacances, demanà al seu pare per estudiar, també, com ells, ço que el seu pare li atorgà [...]Féu, doncs, la carrera de Veterinari, i en tenirla s'establí a Granollers del Vallès, on residí sempre, fins la mort".

⁷ Segons la *Taula genealògica família Danés des de l'any 1700*, Ciril Ramon Danés i Casabosc (1885 o 1886- ?) era fill, en segones núpries, de Josep Danés i Bassols i Agnès Casabosc; germà de Boi Danés i Casabosc i, per part de pare, d'en Francesc Danés i Solà i un cosí germà de Joan Danés i Colldecarrera.

A l'*Executòria Pairal*, Joaquim Danés relata que primerament va exercir de veterinar a Tortellà i després a Granollers, al costat del seu oncle Pere Danés i Colldecarrera "amb el qual renyi fàcilment; aleshores se n'anà a Mèxic, en 26 de setembre de 1907, i a Amèrica féu de tot: de professor, de veterinar, de director d'un periòdic, etc.; tornà sense haver fet fortuna, en 1914, i s'establí de veterinar a Mollet del Vallès; poc temps més tard passà a Barcelona, on tingué una Clínica Veterinària... Finalment, aconseguí un càrrec del seu ram, en una escola o Laboratori de la Mancomunitat i després de la Generalitat... En 1922 publicà un treball titulat *El còlera de l'aviram*".

⁸ DANÉS i TORRAS, Joaquim. *Executòria Pairal*. "Primera Part. El cognom Danés" (obra inèdita).

⁹ Segons consta en *Genealogia de la Família Colldecarrera (a partir del segle XVI)* realitzada per Pere Puigferrer i Figueras, Joaquim Colldecarrera i Costa era fill, en segones núpries, de Francesc Colldecarrera i Llongarriu (1825-1858) i Àngela Costa; cosí germà de Joan Danés i Colldecarrera; al casar-se amb la Margarida Darius va ser pare de tres fills: Àngela, Joan (que es va casar amb Brígida Soto) i Maria (Mimi).

¹⁰ Joan Colldecarrera i Darius i Joaquim Danés i Torras són fills de cosins, segons consta en *Genealogia de la Família Colldecarrera (a partir del segle XVI)* de Pere Puigferrer i Figueras i també en *Dietari del meu exil i romiatge per terres de França 1939-1940* de Joaquim Danés i Torras, on hi diu: "Estudiava també per metge, quan el sorprengué en 1914 la Guerra Gran. Va fer-la. I en acabar-la, posà fi als seus estudis, fent el seu Doctorat, i escrivint una llarga memòria, sobre les anèmies perniciososes, un exemplar de la qual tinc jo prou guardat a casa meua. [...]El vell Joaquim no hi veu de content. El seu Joan, que exerceix l'especialitat de Tocolgia a Montpeller i és professor Agregé de la Facultat de Medicina d'allà, aquí ho omple tot. [...]És un molt bon noi: molt amable i molt obsequiós; i més liberal, com a bon metge, no ha pas perdut el temps en catequizacions. Ell té els seus ideals polítics, però em perdona els meus, i sap dissimular-los a bastament".

va viure del 2 de febrer al 16 d'octubre de 1939: “*A la tarda han vingut a cercarnos, en automòbil, els parents (de Bages), on hi ha el cosí-germà del meu pare Dr. Joaquim*”¹¹; dormia en una “Chambre meublée” però feia els àpats a casa del doctor Jean Coldecarrera de Montpeller (del 26 d'octubre de 1939 al 27 de novembre de 1940): “*S’hi menja a casa d’ell de senyor*”.¹²

La seva hospitalitat va afavorir que Joaquim Danés tingués l’ocasió de mantenir una certa relació amb la pràctica mèdica. A casa del Dr. Joaquim hi va conèixer l’amic de la família, el metge de Bages Dr. Taillant, amb qui va compartir grates estones i un frustrat intent d’exercir la cirurgia a la Clínica del Bon Secours de Perpinyà: “*Avui faig de metge; ajudant del Dr. Taillant, a Elne, en una mena de consultori d’ell improvisat en l’Hospital Municipal. He vist, juntament amb ell, tres malalts de cap transcendència*”¹³. Jean Coldecarrera li va brindar l’oportunitat d’acompanyar-lo a les seves visites mèdiques a diferents Hospitals i Clíniques de Montpeller, li va presentar alguns col·legues, li va obrir les portes de la Facultat de Medicina i, fins i tot, li va permetre fer d’espectador en algunes intervencions quirúrgiques: “*A la Maternitat s’hi admeten les gestants al final de la seva gravidesa i, si volen, poden quedar-s’hi encara després del part... [...] Aquest Hôpital Sururbain, és una altra institució molt notable... Els malalts són tots instal·lats al primer i únic pis, en magnífiques condicions higièniques. Sobren llits. Així com els nostres hospitals espanyols són sempre plens, i s’hi entra gairebé per recomanació, aquí, en canvi, el que sobra són places. [...] L’avantatge més gran, ací, és el número gran de precaucions d’asèpsia; tantes precaucions, fan que encara que alguna falli, les demés facin favor.*

He notat tres grans defectes. Tres masses, per dir-ho clar. Massa gent, masses instruments i massa xerrar. Sense els dos espectadors Doctors Cirurgians, hi havia a la sala onze altres persones, més o menys tècniques, entre operador, ajudant, llevadora, i més llevadores, i practicants i infermeres: tretze en total (mal número, i tot, pel que fos supersticiós!)... I, finalment, el massa xerrar; jo crec que és un defecte específicament francès: xerren abans i després, i durant l’operació; xerren sempre; xerren per les butxaques, i amb tothom”¹⁴.

¹¹ DANÉS i TORRAS, Joaquim. *Dietari del meu exil i romiatge per terres de França 1939-1940* (obra inèdita).

Més endavant hi afegeix: “*Magnífica recepció. El parent metge, de vuitanta-un anys, és una envejable persona, rodejada de consideracions que ell també ha sabut prodigar tota la vida. Està força ben conservat, tot i l’enfilrada d’anys*”.

¹² Ídem.

¹³ Ídem.

¹⁴ DANÉS i TORRAS, Joaquim. *Dietari del meu exil i romiatge per terres de França 1939-1940* (obra inèdita).

A l'*Executòria Pairal*, Joaquim Danés relata que el seu pare, Joan Danés i Colldecarrera (natural de la Vall del Bac) va iniciar els Estudis de Segona Ensenyança a Olot, “*per seguir els quals hagué de fer de barber*” i que després va estudiar els últims quatre anys del Batxillerat i els cinc de la carrera de Metge-Cirurgià a Barcelona: “*Per bé que durant aquest temps l’ajudaren una mica els seus dos oncles, advocats, Josep i Ciril Danés i Bassols, no deixà mai d’ajudar-se principalment a si mateix, primerament exercint de barber i més tard donant lliçons i conferències*”. Comenta que el seu pare, un cop metge, va sentir pressa per anar a establir-se a Olot: “*S’escaigué en aquest temps la guerra civil carlista darrera, i l’èxode de gent i de persones amb títols acadèmics, a més del seu talent i la seva voluntat de treballar, tot foren factors que li obriren fàcilment camí*”.

Les portes que la guerra civil carlista havia obert a Joan Danés i Colldecarrera cap a l’èxit, les tancaria, quasi definitivament, la guerra civil espanyola al seu fill Joaquim Danés i Torras, qui també, segons consta en l'*Executòria Pairal*, un cop acabada la carrera, es va establir a Olot, “*al costat del meu pare i treballant sobre la mateixa clientela*”. Apart de l’estima i admiració mútues, compartien altres inquietuds i experiències com la d’haver estat primer Alumnes Interns no pensionats i, posteriorment, Alumnes Interns pensionats o la de publicar al Butlletí del Col·legi provincial de Metges: el seu pare un treball sobre el tractament d’un centenar de casos d’hidrocele “*injectant després una fórmula a base de vi aromàtic, amb la qual aconseguia un 96% de curacions*”¹⁵ i “*jo els meus treballs titulats Dos casos de sarcoma i Colapsteràpia*”¹⁶.

Joaquim Danés creu que és dubtós que el seu pare pressentís la mort pròxima, però afirma que, quan ell va acabar la carrera de Metge, li havia sentit dir alguna vegada que estaria content de viure quatre o cinc anys: “*eren els quatre o cinc anys que ell creia necessaris per a encarrilar-me en la professió*”¹⁷.

Encara que la figura paterna va ser molt important, no consta enlloc la idea de que Joaquim Danés se sentís obligat a estudiar Medicina. En les seves obres s’hi troben comentaris que demostren la seva vocació i entrega: “*La Creu Roja me ve a buscar per curar un ferit, que diu que ha caigut, a S. Joan les Fonts, i se li ha disparat l’arma. Té una perdigonada, de través, superficial, a les dues anques. [...]Els del comitè m’han dit que dintre d’Olot podia circular el meu auto sense cap autorització, de cap llei, només amb el rètol que digui METGE. He*

¹⁵ DANÉS i TORRAS, Joaquim. *Executòria Pairal*: “Cap. III Qüestionari alfabètic de dades biogràfiques” (obra inèdita).

¹⁶ Ídem

¹⁷ Ídem

*fet, doncs, un viatge, per portar una malalta (una de les monges enclaustrades i secularitzades del Convent de Cor de Maria), des de la casa on havia quedat acollida el dimarts, dia 21, en sortir totes del convent (com sortiren dels convents tots els religiosos), fins a l'Hospital, on quedarà acollida, mantenint l'incògnit. [...] Jo he anat, com cada dia, a l'Hospital..."*¹⁸; *"Hem vist un malalt, amb febre, del 20 ençà; probablement altra vegada amb una mica de congestió pulmonar, com en desembre darrer. [...] El malalt de l'altre divendres, avui, ja es troba en el seu segon dia de no tenir febre. Demà, si Déu vol, es vestirà. [...] Quin gust no dona veure's poc o molt obsequiat, a mida dels seus mitjans, pels malalts als quals alguna vegada hem prestat un servei! [...] Potser els cirurgians, si els malats fossin sempre ells mateixos, serien més conservadors i més econòmics"*¹⁹; *"L'operat d'ahir va bé. Al matí 37'8°. Al vespre sense febre i ha fet el pet. [...] Avui he tret un queixal a ..., amb unes mordaces d'electricista, perquè era un queixal de 3 arrels, molt fort, i les aliquetes que ell em portava per a substituir les pinces de Pean únicament útils en queixals que es remoguin, tampoc haurien anat bé, car són petites i esquitllaven. Ha costat una mica; però com que el queixal era ben anestesià, les mordaces l'han arrencat bé. Ha estat un èxit fenomenal. [...] El malalt d'abscess subfrènic sembla que ara va bé i que va deixant la febre. [...] Avui ha mort, ací a la presó, un pobre cardíac. [...] Fins ací, en aquest mes, he arrencat 45 queixals. [...] Un goig sense alegria! M'han cridat a les 7'30 per ordre del Quefe de serveis. Serà el jutge militar? No, és massa de matí. Serà la llibertat? per telegrama d'ahir per el matí d'avui? Potser sí. Doncs, no: ha estat un floronco a mitja cuixa, per assistir"*²⁰; *...m'hauria plagut molt de corre i viatjar; la meua professió, però, és molt lligada i sedentària"*²¹.

La tendència generacional de propagació i reproducció -la majoria de familiars van tenir de 10 a 13 fills- la va seguir Joaquim Danés: del seu matrimoni amb Maria Llongarriu i Sagner van néixer 9 fills, encara que dues filles van morir de molt petites. La mort prematura de pares, de germans, d'oncles, de fills i d'amics va conivir i entristir generació rere generació.

Joaquim Danés tampoc va forçar el destí de cap dels seus fills; això sí, els va transmetre la importància de tenir estudis, tal com ell havia après dels seus ascendents: en Joan, que volia estudiar Medicina, s'havia examinat per a l'Ingrés Universitari però *"La guerra civil i la crida en setembre de 1937 per a la*

¹⁸ DANÉS i TORRAS, Joaquim. *Diari de la guerra* (obra inèdita).

¹⁹ DANÉS i TORRAS, Joaquim. *Dietari del meu exil i romiatge per terres de França 1939-1940* (obra inèdita).

²⁰ DANÉS i TORRAS, Joaquim. *Diari del Dr. Joaquim Danés i Torras a la presó de Girona: del 16-IV-1941 al 22-III-1942* (obra inèdita).

²¹ DANÉS i TORRAS, Joaquim. *Executòria Pairal: "Cap. III Qüestionari alfabètic de dades biogràfiques"* (obra inèdita).

instrucció preliminar de tots els minyons de 19 i 18 anys, li entretingué i encallà, de moment, els estudis”²², fins a l’extrem de substituir la medicina pels títols de Mestre elemental (1941) i Practicant (1943); en canvi, en Joaquim, al tornar de Bages on havia acompanyat el seu pare al marxar cap a l’exili, va acabar el batxillerat, va fer la revàlida a la Universitat de Barcelona i va finalitzar la carrera de Metge l’any 1948:

*“En Joaquim me fa unes cartes molt boniques i ben escrites. Aquest noi serà literal o periodista o bon compositor de literatura. Escriu força bé”*²³.

Els altres fills (nois i noies) van seguir lliurement models anteriors: el magisteri i el dret civil. A la vegada que tots ells es van contagiar algunes de les inclinacions paternes: artística, literària, musical, excursionista, sardanista, històrica, catalanista... i el tarannà progressista, generós i bondadós.

Joaquim Danés i Torras se sentiria orgullós de saber que “la pretèrita afició dels passats” continua vigent en el present: un seu nét, Joaquim Danés i Valeri, és metge de l’Hospital d’Olot i, en un futur, un besnét, Marc Danés i Castells i una besnéta, Ariadna Danés i Barris, desitgen poder-ho ser.

Molt probablement, l’actitud decidida i valenta davant la vida, que tantes vegades va haver d’adoptar el doctor Joaquim Danés i Torras, la devia heretar de la saga familiar.

“...els passats han tingut sovint un esperit empenedor”.²⁴

●
²² DANÉS i TORRAS, Joaquim. *Executòria Pairal: Cap. III Qüestionari alfabètic de dades biogràfiques* (obra inèdita).

²³ DANÉS i TORRAS, Joaquim. *Diari del Dr. Joaquim Danés i Torras a la presó de Girona: del 16-IV-1941 al 22-III-1942* (obra inèdita).

²⁴ DANÉS i TORRAS, Joaquim. *Executòria Pairal: “Primera Part. El cognom Danés”* (obra inèdita).

BIBLIOGRAFIA

ASSEMBLEA D'ARTISTES DE LA GARROTXA. *Joaquim Danés- el camí d'una vida*. Olot: Delta, 1977.

CANAL, Jordi; MAYANS, Antoni i PUJIULA, Jordi. *Joaquim Danés i Torras (1888-1960)*. Olot: Editora de Batet, 1989.

DANÉS i CASTELLS, Marc. www.jdanesitorras.olot.cat